

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ – ΜΑΘΗΜΑ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ – ΣΧΟΛΙΑ – ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Παιδιά, καλησπέρα σας!

Σε αυτό το **δεύτερο υλικό** που αναρτώ για την Αρχαία Ελληνική Γλώσσα της Γ Γυμνασίου και που σας αποστέλλω θα ασχοληθούμε με την **γραμματική της Ενότητας 4** από το **βιβλίο των Αρχαίων Ελληνικών για τη Γ' Γυμνασίου**. Ειδικότερα, θα ασχοληθούμε με μία ειδική κατηγορία ρημάτων: τα λεγόμενα **συνηρημένα ρήματα**. Ως **άσκηση** θα έχετε να συμπληρώσετε έναν πίνακα που θα σας δώσω πιο κάτω. Θα τον συμπληρώσετε και θα τον στείλετε στην προσωπική ηλεκτρονική μου διεύθυνση: apapadoroulos58@yahoo.com μέχρι και την Δευτέρα αυτή το αργότερο! Μην πανικοβληθείτε, αν βρείτε κάποιες δυσκολίες

ΤΑ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΡΗΜΑΤΑ – ΓΕΝΙΚΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Μέχρι τώρα τα ρήματα που είχατε βρει σε διάφορα αρχαία κείμενα ήταν τα λεγόμενα τα λεγόμενα **βαρύτονα ρήματα**, ρήματα δηλαδή που τονίζονται στην **παραλήγουσα**, όπως τα **λύω, κελεύω, παύω**-για να φέρω μερικά μόνο παραδείγματα. Ως προς την **γραμματική** στην Ενότητα αυτή θα δούμε μία καινούρια κατηγορία ρημάτων της Αρχαίας Ελληνικής, τα λεγόμενα **συνηρημένα ρήματα**, ρήματα δηλαδή σαν το ρ. **ποιέω**, στο οποίο το **-ε** της παραλήγουσας συγχωνεύεται με το **-ω** της λήγουσας και το ρήμα γράφεται : **ποιῶ**, με τόνο (**περισπωμένη**) στη **λήγουσα**.

Για να καταλάβετε τι συμβαίνει με τα **συνηρημένα ρήματα**, προσέξτε τις παρακάτω παρατηρήσεις που τις έχω πάρει από το βιβλίο του μαθήματος σας, από την ενότητα 3, όπου για πρώτη φορά παρουσιάζονται τα **συνηρημένα ρήματα**:

♦ Για να πάρουμε μία γεύση από τα ρήματα αυτά, να παρατηρήσετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους του κειμένου της Ενότητας: *οἰκοῖμεν, ὁμονοοῖμεν και εὐδοκιμοῖμεν*. Οι καταλήξεις τους μοιάζουν με τις αντίστοιχες καταλήξεις των **βαρύτονων ρημάτων**, *διαφέρει όμως ο τονισμός τους*. Πρόκειται για τα **συνηρημένα ή περισπώμενα ρήματα**.

♦ **Συνηρημένα** είναι τα **φωνηεντόληκτα** ρήματα των οποίων ο χαρακτήρας **-α-, -ε- ή -ο-** **συγχωνεύεται (συναιρείται)** με το ακόλουθό του φωνήεν της **κατάληξης**. Αυτή η συγχώνευση ονομάζεται **συναίρεση** (πβ. ν.ε.: αγαπάει, αγαπά). Αλλιώς αποκαλούνται **περισπώμενα**, γιατί στο **α'** ενικό πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα ε.φ. παίρνουν **περισπωμένη**.

Οι τάξεις των συνηρημένων

Διακρίνουμε τρεις τάξεις συνηρημένων με βάση τον χαρακτήρα τους Προσέξτε καλά τα παρακάτω παραδείγματα :

α' τάξη → χαρακτήρας **-α-**, π.χ. *τιμάω*, *τιμῶ*.

β' τάξη → χαρακτήρας **-ε-**, π.χ. *ποιέω*, *ποιῶ*.

γ' τάξη → χαρακτήρας **-ο-**, π.χ. *δηλόω*, *δηλῶ*.

Νομίζω ότι ο παραπάνω πράσινος πίνακας είναι κατατοπιστικός και σας δείχνει τι συμβαίνει συγχωνεύεται το φωνήεν (**α, ε, ο**) με το **-ω** της κατάληξης και το **-ω** παίρνει **περισπωμένη**

Διαδικασία σχηματισμού συνηρημένων ρημάτων

Οι συναιρέσεις αφορούν μόνο τον **ενεστώτα** και τον **παρατατικό** σε όλες τις εγκλίσεις (Οριστική, Υποτακτική, Ευκτική, Προστακτική) τους.

◆ Γράφουμε και τονίζουμε σύμφωνα με όσα ισχύουν στα βαρύτερα ρήματα την ασυναίρετη μορφή του ρήματος, π.χ. *τιμάω*, *τιμάεις*, *τιμάει*, *τιμάομεν*, *τιμάετε*, *τιμάουσι(ν)*.

◆ Κατόπιν **συναιρούμε-συγχωνεύουμε** τον χαρακτήρα (**α, ε ή ο**) με το **φωνήεν** ή τη **δίφθογγο** της **κατάληξης** που ακολουθεί αμέσως μετά, σύμφωνα με τον πίνακα συναιρέσεων της τάξης στην οποία ανήκει το ρήμα, π.χ. *τιμάετε* → *τιμᾶτε*. (

◆ Προσοχή στον σχηματισμό του **απαρεμφάτου ενεργητικού ενεστώτα**: σχηματίζεται με την αρχαιότερη κατάληξη **-εν** και όχι με την **-ειν**!

Η θέση του τόνου

α) Αν στον **ασυναίρετο** τύπο ο **τόνος δε βρίσκεται σε μία από τις συναιρούμενες συλλαβές**, μένει στη θέση που ήταν και όποιος ήταν, π.χ. *έσκόπεον* (**ασυναίρετος** τύπος) → *έσκόπουν* (τύπος μετά την **συναίρεση – συγχώνευση του –ε με το –ο**) .

β) Αν **στον ασυναίρετο** τύπο ο **τόνος βρίσκεται σε μία από τις συναιρούμενες συλλαβές**, τότε τονίζεται η συλλαβή που προήλθε από τη συναίρεση, π.χ. *σκοπέω* (**ασυναίρετος** τύπος) → *σκοπῶ* (τύπος μετά την **συναίρεση-συγχώνευση του –ε με το –ω**)

Το είδος του τόνου

Αν η συλλαβή που προέρχεται από τη συναίρεση βρίσκεται:

α) στην προπαραλήγουσα, οξύνεται (τονίζεται με οξεία) , π.χ. *έσκοπεόμεθα* → *έσκοπούμεθα*.

β) στην παραλήγουσα, παίρνει **περισπωμένη**, εφόσον η λήγουσα είναι βραχύχρονη, διαφορετικά οξύνεται, π.χ.

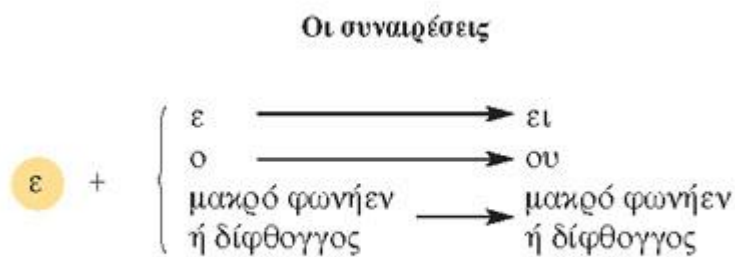
σκοπέετε → *σκοπεΐτε*, αλλά: *σκοπέτω* → *σκοπείτω*.

γ) στη λήγουσα, **περισπάται** (παίρνει **περισπωμένη**) , π.χ. *σκοπέω* → *σκοπῶ*.

Από τις τρεις τάξεις των συνηρημένων ρημάτων, θα δούμε μόνο μία τα ρήματα της β' τάξης με χαρακτήρα το φωνήεν –ε, τα ρήματα δηλαδή σαν το ποιέω, - ποιῶ. Και αυτό γιατί τα ρήματα της β' τάξης είναι τα πιο πολλά και τα ποια συνηθισμένα.

Β' τάξη συνηρημένων ρημάτων (-έω, -ῶ)

Οι τύποι *οίκοῖμεν*, *όμονοοῖμεν* και *εὐδοκιμοῖμεν* του κειμένου της Ενότητας 4 ανήκουν στη β' τάξη συνηρημένων ρημάτων σε -έω, -ῶ. Η κλίση του ενεστώτα και του παρατατικού της τάξης αυτής απαιτεί τη γνώση των ακόλουθων συναιρέσεων- συγχωνεύσεων (του χαρακτήρα –ε με τα φωνήεντα ή τις δίφθογγους των καταλήξεων) :

(Υπενθύμιση: τα μακρά φωνήεντα είναι τα **ω, η**)

Έχοντας υπόψη τις παραπάνω **συναιρέσεις** το βιβλίο σας ζητάει στη **σελίδα 35** , να συμπληρώσετε τις συνηρημένες καταλήξεις του ρ. ποιέω –ω:

Θα ήθελα να κάνετε αυτό ως μία πρώτη άσκηση, ακόμη και αν δυσκολευτείτε, προσπαθήστε. Άρα κοιτώντας τις **παραπάνω συναιρέσεις- συγχωνεύσεις**, κάντε μία προσπάθεια να συμπληρώσετε τον πίνακα **μέσα στην παρένθεση** με τις ασυναίρετες καταλήξεις (που είναι ίδια με αυτές του ρ. λύω) και **εκτός της παρένθεσης** με τις συνηρημένες καταλήξεις του ρ. ποιέω,-ω. Για να σας βοηθήσω, σας έγραφα στην οριστική Ενεστώτα μέσα στην παρένθεση τις ασυναίρετες καταλήξεις

ΑΣΚΗΣΗ 1

Εφαρμόζοντας τις συναιρέσεις της β' τάξης και τις γενικές οδηγίες σχηματισμού των συνηρημένων ρημάτων να συμπληρώσετε τους ακόλουθους πίνακες:

Ενεστώτας ενεργητικής φωνής

	οριστική	υποτακτική
α' εν.	(ποιέ-ω) ποιῶ	(ποιέ-ω) ποιῶ
β' εν.	(ποιέ- εις)	(ποιέ-.....)
γ' εν.	(ποιέ- ει)	(ποιέ-.....)

α' πληθ.	(ποιέ-ομεν.)	(ποιέ-.....)
β' πληθ.	(ποιέ-ετε)	(ποιέ-.....)
γ' πληθ.	(ποιέ-ουσιν)	(ποιέ-.....)
	ευκτική	προστακτική
α' εν.	(ποιέ-οιμι) ποιοῖμι	—
β' εν.	(ποιέ-.....)	(ποιέ-ε) ποιεί
γ' εν.	(ποιέ-.....)	(ποιε-....)
α' πληθ.	(ποιέ-.....)	—
β' πληθ.	(ποιέ-.....)	(ποιέ-....)
γ' πληθ.	(ποιέ-.....)	(ποιε-....)

απαρέμφατο: (ποιέ-εν), **μετοχή** (ονομ. εν. αρσ.): (ποιέ-...)

Παρατατικός ενεργητικής φωνής

οριστική			
α' εν.	(έποιε-ον) έποιοον	α' πληθ.	(έποιέ-.....)
β' εν.	(έποιε-....)	β' πληθ.	(έποιέ-.....)
γ' εν.	(έποιε-....)	γ' πληθ.	(έποιε-.....)

Ενεστώτας μέσης φωνής

	οριστική	υποτακτική
α' εν.	(ποιέ-ομαι) ποιούμαι	(ποιέ-ωμαι) ποιῶμαι
β' εν.	(ποιέ-.....)	(ποιέ-.....)
γ' εν.	(ποιέ-.....)	(ποιέ-.....)
α' πληθ.	(ποιε-.....)	(ποιε-.....)
β' πληθ.	(ποιέ-.....)	(ποιέ-.....)
γ' πληθ.	(ποιέ-.....)	(ποιέ-.....)

	ευκτική	προστακτική
α' εν.	(ποιε-οίμην) ποιοίμην	—
β' εν.	(ποιέ-.....)	(ποιε-ου) ποιού

γ' εν.	(ποιέ-.....)	(ποιε-....)
α' πληθ.	(ποιε-.....)	—
β' πληθ.	(ποιέ-.....)	(ποιέ-....)
γ' πληθ.	(ποιέ-.....)	(ποιε-....)

απαρέμφατο: (ποιέ-.....), **μετοχή** (ονομ. εν. ουδ.): (ποιε-.....)

Παρατατικός μέσης φωνής .

οριστική			
α' εν.	(έποιε-όμην) έποιούμην	α' πληθ.	(έποιε-.....)
β' εν.	(έποιέ-.....)	β' πληθ.	(έποιέ-.....)
γ' εν.	(έποιέ-.....)	γ' πληθ.	(έποιέ-.....)

➡ Παρατηρήσεις

♦ Τα συνηρημένα ρήματα β' τάξης σχηματίζουν τους υπόλοιπους χρόνους κατά τα βαρύτονα φωνεντόληκτα, αφού προηγουμένως τρέψουν τον χαρακτήρα τους -ε- σε -η-, π.χ. ποιέω, ποιῶ → ποιήσω, έποίησα, πεποίηκα, έπεποίηκειν.

♦ Τα ρήματα σε -έω με μονοσύλλαβο θέμα (π.χ. πλέω) στον ενεστώτα και τον παρατατικό συναιρούν τον χαρακτήρα τους -ε- μόνο με το -ε- ή -ει- της κατάληξης, π.χ. πλέω, πλείς, πλεί, πλέομεν, πλείτε, πλέουσι(ν). Εξαιρέση αποτελεί το συνηρημένο ρήμα δέω, δῶ (= δένω), που συναιρεί τον χαρακτήρα -ε- με το φωνήεν ή τη δίφθογο της κατάληξης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Για να σας βοηθήσω στην συμπλήρωση του παραπάνω πίνακα σας έχω **στην αμέσως πιο κάτω σελίδα** ως **παράρτημα**— για να το θυμηθείτε ξανά— το **βαρύτονο ρ. λύω** σε **όλους** τους χρόνους και τις **εγκλίσεις** ενεργητικής και παθητικής φωνής. Αν δεν θυμηθείτε πώς κλίνεται το ρ. λύω και ειδικά τις καταλήξεις του από χρόνο σε χρόνο, δεν θα μπορέσετε να μάθετε την κλίση των συνηρημένων ρημάτων της β' τάξης και δεν θα μπορέσετε να συμπληρώσετε τις καταλήξεις στον παραπάνω πίνακα! Να προσέξετε ιδίως τον **Πίνακα1** και τον **Πίνακα 3**

Αυτά από μένα σε αυτό το έγγραφο. Ως **άσκηση** έχετε να συμπληρώσετε τον παραπάνω πίνακα με τη βοήθεια του παραρτήματος και με τις καταλήξεις του ρ.λύω που σας δίνω στο Παράρτημα πιο κάτω (στην επόμενη σελίδα) Το συμπληρώνετε και μου το στέλνετε στην προσωπική ηλεκτρονική μου διεύθυνση : apapadopoulos58@yahoo.com . Καλό σας βράδυ!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ (ΣΕ -Ω) ΒΑΡΥΤΟΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΒΑΡΥΤΟΝΟ ΦΩΝΗΝΤΟΛΗΚΤΟ ΡΗΜΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

(λύ-ω, θ. λῶ- και λῷ-)

<u>Χρόνοι</u>	<u>Αριθμοί</u>	<u>ΟΡΙΣΤΙΚΗ</u>	<u>ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ</u>	<u>ΕΥΚΤΙΚΗ</u>	<u>ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ</u>	<u>ΑΠΑΡ.</u>	<u>ΜΕΤΟΧΗ</u>
Ενεστώτας	Ενικ.	λῶ'-ω λύ'-εις λύει	λύ-ω λύ-ης λύ-η	λύ-οιμι λύ-οις λύοι	— λῷ-ε λυ-έτω — λύ-ετε λυ-όντων ² ή λυ-έτωσαν	λύ-ειν	λύ-ων
	Πληθ.	λύ-ομεν λύ-ετε λύ-ουσι(ν)	λύ-ωμεν λύ-ητε λύ-ωσι(ν)	λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν			λύ-ουσα λῶ-ον
Παρατατικός	Ενικ.	ἔ-λῶ-ον ἔ-λυ-ες ἔ-λυ-ε					
	Πληθ.	ἔ-λύ-ομεν ἔ-λύ-ετε ἔ-λυ-ον					
Μέλλοντας	Ενικ.	λῶ'-σω λύ-σεις λύ-σει		λύ-σοιμι λύ-σοις λύ-σοι		λύ-σειν	λύ-σων
	Πληθ.	λύ-σομεν λύ-σετε λύ-σουσι(ν)		λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν			λύ-σουσα λύσον
Αόριστος	Ενικ.	ἔ-λῶ-σα ἔ-λυ-σας ἔ-λυ-σε(ν)	λύ-σω λύ-σης λ ύ-ση	λύ-σαιμι λύ-σαις ή λύ-σει-ας λύ-σαι ή λύ- σειε(ν) ¹	— λῶ-σον λυ-σάτω — λύ-σατε λυ- σάντων ² ή λυ-σάτωσαν	λῶ-σαι	λύ-σας
	Πληθ.	ἔ-λύ-σαμεν ἔ-λύ-σατε ἔ-λυ-σαν	λύ-σωμεν λύ-σητε λύ-σωσι(ν)	λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ή λύ-σαιεν			λύ-σασα λύσαν

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ)

<u>Χρόνοι</u>	<u>Αριθμοί</u>	<u>ΟΡΙΣΤΙΚΗ</u>	<u>ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ</u>	<u>ΕΥΚΤΙΚΗ</u>	<u>ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ</u>	<u>ΑΠΑΡ.</u>	<u>ΜΕΤΟΧΗ</u>
Παρακείμενος	Ενικ.	λέ-λῶ-κα, λέ-λυ-κας, λέ-λυ-κε	λε-λύ-κω λε-λύ-κης λε-λύ-κη	λε-λύ-κοιμι λε-λύ-κοις λε-λύ-κοι	(εὐχρηστος ο περι-φραστικός)	λε-λυ-κέναι	λε-λυ-κῶς
	Πληθ.	λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε, λε-λύ-κασι(ν)	λε-λύ-κωμεν λε-λύ-κητε λε-λύ-κωσι(ν)	λε-λύ-κοιμεν λε-λύ-κοιτε λε-λύ-κοιεν			λε-λυ-κυῖα
	Ενικ.		λε-λυ-κῶς -κυῖα -κῶς ὄ ῆς ῆ ³	λελυκῶς κτλ. εἶην εἶης εἶη ³			λελυκῶς κτλ. — ἴσθι ἔστω
Πληθ.		λε-λυ-κότες -κυῖαι -κότα ῶμεν ῆτε ῶσι	λελυκότες κτλ. εἶημεν (εἶμεν) εἶητε (εἶτε) εἶησαν (εἶεν)	λελυκότες κτλ. — ἔστε ἔστων			
Υπερ-συντέλ.	Ενικ.	ἐ-λε-λύ-κειν ¹ ἐ-λε-λύ-κεις ¹ ἐ-λε-λύ-κει ¹					
	Πληθ.	ἐ-λε-λύ-κεμεν ² ἐ-λε-λύ-κετε ² ἐ-λε-λύ-κεσαν ²					
Συντελ. Μέλλοντας	Ενικ.	λε-λυ-κῶς κτλ. ἔσομαι ἔσει (-η) ἔσται		λελυκῶς ἐσοίμην ἔσοιο ἔσοιτο			
	Πληθ.	λε-λυ-κότες κτλ. ἐσόμεθα ἔσεσθε ἔσονται		λελυκότες ἐσοίμεθα ἔσοισθε ἔσονται λελυκότε — ἔσοισθον ἐσοίσθην		λελυκῶς ἔσεσθαι	λελυκῶς ἐσόμενος

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

278. ΒΑΡΥΤΟΝΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΟ ΡΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

(§ 258, β) ΜΕ ΜΕΣΗ ΔΙΑΘΕΣΗ (§ 247, β)

(λύ-ομαι = λύνω τον εαυτό μου)

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
Ενεστ.	Ενικ.	λύ'-ομαι λύ-η(-ει) ¹ λύ-εται	λύ-ομαι λύ-η λύ-ηται	λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο	— λύ-ου λυ-έσθω	λύ-εσθαι	λυ-όμενος
	Πληθ.	λυ-όμεθα λύ-εσθε λύ-ονται	λυ-όμεθα λύ-ησθε λύ-ονται	λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	— λύ-εσθε λυ-έσθων ² ή λυ-έσθωσαν		λυ-ομένη λυ-όμενον
Παρατ.	Ενικ.	έ-λύ-όμην έ-λύ-ου έ-λύ-ετο					
	Πληθ.	έ-λυ-όμεθα έ-λύ-εσθε έ-λύ-οντο					
Μέσος Μέλλ.	Ενικ.	λύ-σομαι λύ-ση(-ει) ¹ λύ-σεται		λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο		λύ-σεσθαι	λυ-σόμενος
	Πληθ.	λυ-σόμεθα λύ-σεσθε λύ-σονται		λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο			λυ-σομένη λυ-σόμενον
Μέσος Αόριστος α'	Ενικ.	έ-λύ-όμην έ-λύ-σω έ-λύ-σατο	λύ-σομαι λύ-ση λύ-σηται	λυ-σαιίμην λύ-σαιιο λύ-σαιτο	— λύ-σαι λυ-σάσθω	λύ-σασθαι	λυ-σάμενος
	Πληθ.	έ-λυ-σάμεθα έ-λύ-σασθε έ-λύ-σαντο	λυ-σόμεθα λύ-σησθε λύ-σονται	λυ-σαιίμεθα λύ-σαιισθε λύ-σαιιντο	— λύ-σασθε λυ-σάσθων ² ή λυ-σάσθωσαν		λυ-σαμένη λυ-σάμενον
Παρακειμ.	Ενικ.	λέ-λύ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται	λελυμένος -η -ον ᾶ ῆς ῆ	λελυμένος -η -ον εῖην εῖης εῖη	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω ³	λε-λύ-σθαι	λε-λυ-μένος
	Πληθ.	λε-λύ-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται	λελυμένοι -αι α ᾶμεν ῆτε ᾶσι(ν)	λελυμένοι -αι -α εἶμεν(εἶμεν) εἶητε (εἶτε) εἶησαν (εἶεν))	— λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων ² ή -σθωσαν		λε-λυ-μένη λε-λυ-

							μένον
Υπερ- συντέλ.	Ενικ. Πληθ.	ἐ-λε-λύ'-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ- λυ-το ἐ-λε-λύ-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ- λυ-ντο					